

»Et pludseligt udslip på 20 eller 27 tons klor vil være en alvorlig ulykke. Klorskyen vil i løbet af få minutter brede sig over et areal med nogle hundrede meter i diameter, inden for hvilket der er dødelige klorkoncentrationer. Klorskyen som helhed vil føres med vinden under stadig fortynding, men kan især ved lave vindhastigheder godt udbrede sig et stykke imod vindretningen. Klorskyen bstryger herved en flere hundrede meter bred bane i vindretningen. Det skønnes, at klorskyen alt efter vejrforholdene skal bevæge sig fra adskillige hundrede meter til nogle kilometer, før den er fortyndet så meget, at udendørs personer ikke udsættes for dødelige doser. Det er miljøkontrollens opfattelse, at en sådan klorsky i hvert fald ikke kan medføre dødelige doser på afstande ud over 10 kilometer.«

Alene inden for en radius af 1 km fra kloranlægget bor der godt 8.000 personer! Med hensyn til risiko for omgivelserne er anlægget simpelt hen landets dårligst placerede virksomhed.

Miljøkontrollens beregninger af de alvorlige konsekvenser af et stort klorudslip er ikke blevet rokket af senere undersøgelser, der faktisk ikke har føjet noget afgørende nyt til vurderingerne fra 1980.

De mange og grundige undersøgelser i sagen synes altså entydigt at pege på, at kloranlægget er en alt for farlig virksomhed at have liggende i et så tæt befolket område.

Folketinget bør ikke acceptere en så klart dokumenteret ulykkesrisiko, men må i stedet søge at eliminere den. Det er åbenbart, at dette kun kan ske ved at forbyde den pågældende klorproduktion i Københavns centrum og ved at gennemføre de nødvendige sikkerhedsforanstaltninger på anlægget, indtil produktionen, salget og oplagringen af klor er endeligt ophørt.

III. Ulykkesrisikoen på Dansk Sojakagefabriks kloranlæg

Som det fremgår af ovenstående, må konsekvenserne af et eventuelt stort udslip af klor fra en lagertank vurderes som så katastrofale, at de i sig selv er uacceptable i et byområde, også selv om man tager den begrænsede sandsynlighed for, at konsekvenserne opstår, i betragtning.

Når det gælder andre typer af farlige udslip fra kloranlægget, er ikke blot konsekvenserne, men også sandsynligheden for, at uheldene sker, betragtelige. Det gælder f.eks. klorudslip fra produktionsanlægget (cellehallen), tappeanlæggene og rørsystemet m.v.

I årenes løb er der indtruffet en række uheld, som ifølge virksomheden var uforudsigelige og utænkelige, f.eks. udslippet af 150 kg klor i efteråret 1978, hvor 14 personer måtte hospitalsindlægges til observation for klorforgiftning, og den store eksplosion i benzinekstraktionsanlægget i sommeren 1980, som kun ved et lykketræf undgik at koste menneskeliv, og som meget vel kunne have beskadiget kloranlægget. Dertil kommer en lang række mindre uheld og brande m.v., som til stadighed har mindet beboerne, haveforeningsfolk, børneinstitutioner og virksomheder i området om, hvad det er for et farligt anlæg, man er nabo til.

For så vidt angår risikoen ved sådanne »mindre« klorudslip skal blot henvises til den i pressen omtalte diskussion mellem Københavns kommunes miljøkontrol og miljøstyrelsen vedrørende konsekvenserne af et eventuelt rørbrud på en ledning med flydende klor. Miljøkontrollen påpegede her en grundlæggende fejl i det materiale, der ligger til grund for miljøstyrelsens afgørelse af 22. april 1985, og fastslog, at en klorkoncentration på 100 ppm i området Sturlasgade/Kigkurren ville være dødelig allerede ved 10 minutters ophold. Miljøministeren erklærede sig i sit svar af 16. juli 1985 på spørgsmål nr. S 1394, se Folketingstidende 1984-85, forhandlingerne sp. 11686, enig i denne beregning af kloreens påvirkningstid:

»Miljøstyrelsen har i sin redegørelse om Dansk Sojakagefabrik, side 47, fejlagtigt anført den dødelige koncentrationsgrænse, der gælder for 100 mg/m³, i stedet for den koncentrationsgrænse, der gælder for 100 ppm. Fejlen har betydning for en vurdering af følgerne af et rørbrud på Dansk Sojakagefabrik, idet påvirkningstiden, før en koncentration bliver dødelig, forrykkes fra 1-2 timers eksponering til ca. 10 minutters eksponering.«

Hertil skal føjes, at den beregnede klorkoncentration på 100 ppm er ved standardvejrforhold. Under andre vejrforhold kan der opstå højere koncentrationer i boligområderne. Københavns kommunes miljøkontrol har anslået 300 ppm, og en sådan klorkoncentration kan være dødelig ved nogle få minutters ophold.

De højeste klorkoncentrationer i tilfælde af rørbrud o.lign. på Dansk Sojakagefabrik vil imidlertid ikke forekomme i beboelses- og erhvervsområderne på Islands Brygge, men ved nogle nærmere liggende børneinstitutioner, som er placeret kun ca. 250 m fra anlægget. Her kan klorpåvirkningen være dødelig ikke blot efter få minutter, men efter få åndedrag.